

Сотник СТРИЖАК

"15" вересня 1920 р.

Ч. 02 -перс.

НАЧАЛЬНИКУ МІСІЇ ГЕНЕРАЛ-ПОРУЧНИКУ

м.В а р ш а в а .-

ЗЕЛІНСЬКОМУ.

ПЕРСОНАЛЬНИЙ ДОКЛАД.

Про діяльність Інформаційного БюроГоловні задачі.

Маючи цими днями відіхати до Дієвої Армії з приводу усунення мене з посади Політичного референта Місії, - вважаю за свій службовий і громадянський обов'язок докласти Вам про головні етапи моєї праці, по дорученому мені відділу.

Поминаючи відомі Вам факти створення Інформаційного бюро і ім суприводні випадки, боротьбу за існування і т.д. мушу зазначити, що за дві головних своїх задачі по-мимо приділення різних інформацій, уважав: по перше - стеження за військовими польськими чинниками, переводивши українську справу і за напрямком їх праці, маючи на увазі можливість відповідного реагування наших чинників, а по друге - виучення польської інформаційної роботи, маючи цю роботу служити майбутньому удосконаленню роботи наших інформаційних військових апаратів.

Виучення персонального складу і проникнове-
нне до відділів їх праці.

Фактично це звелось до докладного виучення і стеження праці II-го /інформаційного/ відділу Польського Генерального Штабу і почасти II-го Відділу Штабу Польського ~~Міністерства~~ Міністерства Справ Військових.

Залишаючи на разі хід роботи до часу обговорення військової конвенції, могу зазначити, що до цього часу я був вже докладно знайомий як з діяльністю згаданих установ так і більш-менш з головною половиною складу їх. Виявив докладно особу "спеціального референта до українських справ" Капітана ЧАРНОЦЬКОГО, його помішників капітана ВОЙНІЧА: і ппор. КРУК-СТШЕЛЕЦЬКОГО, майора ШЕЦЕЛЯ - (майор ШЕЦЕЛЬ - шеф офензиви), майора ПШЕЗДЕЦЬКОГО - (майор ПШЕЗДЕЦЬКИЙ - шеф секц. евіденц.), пполк. МАТУШЕВСЬ-

186/10

КОГО / ппол.МАТУШЕВСЬКИЙ - шеф бюро розвідоч./, плк.БОЛДЕ-
СКУЛА - /плк.БОЛДЕСКУЛ - Н-к II відділу/, ппор.МАНГІРДА, пор.
КВЯТКОВСЬКОГО, пплк.ЛАОДАНСЬКОГО - /пплк ЛАОДАНСЬКИЙ - шеф
секц.політич./, пор.БРАТКОВСЬКОГО - шеф дефензиви і його по-
мішників: Пор.ЗВИШЕВСЬКОГО, пор.ЮЗЕФОВИЧА і багатьох інших
співробітників, осіб, займаючих невеликі посади включно до
машиністок і жовнірів - писарів, які всі набрані виключно з
студентської молоді, середь котрих є дуже багато щирих при-
хильників України і її справи.

З боку Військового Міністерств в середу головних моїх
доглядів були влучені: пполк.МЕРЗИНСЬКИЙ - шеф II відділу,
Кпт.ПОЛЯКЕВИЧ його помішник, пор.БІРНБАУМ - референт російс
справ і инш. Знайомство з молодшими співробітниками, до пев
ної міри, давало мені можливість користуватися ними як аген-
тами, безумовно лише ідейними і в кожному разі вони давали
багато таких дрібних відомостей і балачок своїх шефів, з ни
ми і меж собою, які злученні з персональними розмовами з
самими шефами, давали мені певну і завжди досить правдиву
картину існуючих відношень і борючихся течій в ПГШ.

Внутрішні те- Поминаючи ці течії, які цілком відповідали силі і спр
чії і їх освітможності польських політичних партій і їх впливам на загаль-
люванне. не політичне життя той чи инший час, а також через те, що це
Вам персонально своєчасно докладалось і докладно відомо, му-
шу зазначити, що, будучи завжди до деталі в курсі течії нашої
справи в ПГШ і почасти М.С.Військ. я не уважав потрібним зав-
жди тримати Вас в курсі цих деталей, через те, що булоб зай-
вим обтягарюваннем Вашої і без того тяжкої праці немаючими
грунтового значіння дрібницями, а ще й тим більш, що вони
загалом не впливали на той чи инший загальний хід нашої спра-
ви. Для себе персонально уважав потрібним завжди знати по
можливості все докладно і тим бути тільки на сторожі наших
інтересів, що по мірі моїх сил і робив.

Тримаючися погляду, що для того щоб більше знати треба
як найбільше бувати в ПГШ і з його співробітниками зовні ма-
ти певні найкращі відношення, я до квітня добився того, що бу-
вав в евіденційній /сама раємна/ і інших секціях ПГШ за просто

128

Перед офензивою
впливи ендеків.

Коли поляки зібрались робити офензиву на Україну і з нами робити союз, я зауважив заходження до кпт. ЧАРНОЦЬКОГО і взагалі до II відділу ПГШ кількох впливових і невпливових членів польської партії народових демократів /н.д./ яка, як відомо, найбільш вороже ставилася до української справи. Повівши відповідну розвідку при допомозі молодших співробітників ПГШ, я направив на спільні обіди і вечері кап. ЧАРНОЦЬКОГО з ендеками в рестораціях отелю "Брістоль" і Лієвського і Ампір.

Одночасно я довідався, що ендекі бувають на помешканню ЧАРНОЦЬКОГО в отелю Брістоль, кім. Ч.415 і що він "оброблюється" головним чином крупними землевласниками з "кресів" України". Не маючи агентурних засобів і жадних грошей, відома річ, я неміг перевести докладного висліжування, але збільшив свій догляд в самому ПГШ. Тут кпт. ЧАРНОЦЬКОГО найбільше одвідував відомий п. СОБАНСЬКИЙ.

Кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ скоро зауважив видко мою пильність, бо зовні, після довгої байдужости став дуже ласкавий, а фактично в той же час зробив те, що делікатно мене перестали пускати до евіденція секції і інших місць, а нато-місць довгий час почали витримувати на коритарах і в по-чікальнях.

Знаючи докладно і не від Кпт. ЧАРНОЦЬКОГО, що наша справа незалежно від нього становиться на добрий цілком шлях і не надаючи великого значіння зношенням його з ендеками, загальні справи котрих тоді взагалі стояли зле, я вирішив, що не буде нічого злого, коли я дам знати ЧАРНОЦЬКОМУ про те, що ми знаємо про його зношення з ендеками; навпаки я лічив на те, що коли він дізнає про це і про те що ми слідкуємо за цим і що це для нас неприємно, він якій одверто в той час робив собі карьеру на Україн. Справі схамениться і заперестане. Тим більш що загально всі ці зношення з ендеками були, найбільш як відгомін старих інтуїцій самого ЧАРНОЦЬКОГО, як колишнього великого землевласника Житомир. повіту, хочь і перешедшого горнило соціалістичної партії, а крім того я дивився загалом на це лише, як на "бажанне грати ролю", що власне було просто персональною хоробою честолюбівого кпт. ЧАРНОЦЬКОГО.

188
111

Нарешті я сказав ппор. КРУКУ-СТШЕЛЕЦЬКОМУ - заступнику кпт. ЧАРНОЦЬКОГО, після певних закидів мені на нещирість українців і висказанні мені боязні, що "українці ошукають поляків" і тому небезпечно робити з ними союз, я сказав - слідує слова: "Скажіть, краще, Чарноцькому, щоб не дуже ухажував за ендеками", давши тим зрозуміти, що скорше ми їх можемо запідозрювати в нещирості і ошуканстві.

Через два дні була спільна вечеря нашої Місії з представниками Польського військового Міністерства і ПГШ., де охмільшивший кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ зробив відомий Вам голосний виступ проти мого обвинувачення в зношеннях його з ендеками, при чим з цього приводу навіть звертався персонально до Вас.

Мої слова - зробили своє діло і дали потрібні наслідки: ЧАРНОЦЬКИЙ заперестав в кожному разі явних зношень з ендеками. Це було тим зрозуміліше, що зводом явно брали перевагу демократичні партії в справі польсько-українського порозуміння, а кпт. ЧАРНОЦЬКОМУ для своєї кар'єри з ними приходилося йти в темі, а тому він голосно росповсюджував своє "Я Україну почав, і її створю", що до *ріді* і Вам персонально довелося, слухати.

Отже, гадаю, мій виступ незашкодив ~~здається~~ абсолютно справі польсько-українського порозуміння. Союз був звартий, а ЧАРНОЦЬКИЙ *вс* радіщів аж зі мною прелюдно з цієї причини цілувався перед своїм від'їздом на фронт.

Ріжниця відно- Мушу зазначити, що, як Вам персонально відомо, наскільки шень ПГШ. і М. одверто ставилося до нас Польське Військове Міністерство, зок- С. Військ. рема II відділ на чолі з пплк. МЕДЗІНСЬКИМ і кпт. ПОЛЯКЕВИЧЕМ, настільки замкнуто завше тримав себе Ген. Штаб. Наприклад на перше наше бажання, Військ. Міністерство без жадних труднощів дало нам схему своєї організації і завжди всіма відомостями могутими бути корисними служило нам. Самий прийом в М.С.В. кожного нашого старшини зовні завжди виглядав дуже приємно і прихільно, негляда на те, що певна кількість наших ворогів мала *в* ася і там.

Проте зовсім інакше виглядала справа в Пол. Генштабі.

ПГШ. - II від. до певної міри уявляє з себе зібранне карьеровців, з котрих майже кожний хоче зробити свою кар'єру на пев-

ному політичному напрямку, якій тому, чи іншому в цей мент здається найкращим. Тому тут сила мається різних течій. У кожній течії багато є своїх спільників; ворогів, внутрішніх і зовнішніх. Що торкається зокрема нашої справи, то незважаючи на надзвичайну прихильність вищих керуючих кол, а саме: Начальника Штаба, обох його помішників і самого Начального Вождя ПІЛСУДСЬКОГО, сама машина ІІ-го відділу ставилася зовсім инакше і я би сказав, за великої кількості різних зустрічаючихся і взаємно пересікаючихся думок і поглядів, досить невиразно. Так, що для осягнення і зрозуміння правдивого стану річей в кожний певний мент, велику силу труда приходилося прикладати, щоби нарешті вийти з цього лабіринта і що небудь ґрунтовне дізнатися.

Коло Українського
питання в П.Г.Ш.

Можно сказати, що ПГШ. /ІІ від/ уявляв с себе точну копію тої всієї боротьби, яка велася коло українського питання з одного боку в польських політичних колах і взагалі в суспільстві, а з другого боку во всіх різноманітних таборх військової кости, що, між иншим, теж взаємно переплуталося.

Обстановка, як видно з цього, була дуже тяжка і складна для роботи. І зовсім неможно сказати, що одноцільна думка викристалізувалася в ПГШ. к часу квітньової офензиви. Навпаки, питання йшли цілий час до останнього менту. Цілком ясні укавівки марш.ПІЛСУДСЬКОГО розпочати з нами конвенцію - штучно і умисно затримувалися виконанням. Кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ три тижні морочив нас обіцянками приступу до переговорів, а в той-же час сам він переговарював з ендеками-нашими явними ворогами; А в самому ІІ відділі йшла горяча боротьба наших прихильників і ворогів, яка так-би і не зазнала кінця, колиб не категоричний особистий наказ п.ПІЛСУДСЬКОГО " в три дні скласти конвенцію з Українцями."

Тоді затихли горячі спори в ІІ відділі і пішло до горячкового заключення конвенції, стараючися в цій горячці здобути для себе більш користі. Чи це було спеціальна директива ІІ відділу ПГШ., як мені передавали, чи персональні старання для власної кар'єри кпт. ЧАРНОЦЬКОГО, - це гадаю великої різниці не робить.

190
12

Внутрішня Ситуація в П.Г.Ш. перед конвенцією. В цьому менту ситуація в ІІ відділі склалася така: лише молодь стояла явно за угоду з нами і одверто симпатизувала цьому. Пплк МАТУШЕВСЬКИЙ і кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ після особистих впливів мршал. ПІДСУДСЬКОГО виявляли декотрий навіть ентузіазм, поясняемый у ЧАРНОЦЬКОГО, а почасти і у МАТУШЕВСЬКОГО лише непомірною гордістю про величчя і важність виконуемого ними завдання, а також величиною очікуемых користей від цього.

Дуже прихільно ставився майор ШЕЦЕЛЬ, якій зза керування розвідкою, взагалі дуже добре був поінформований про внутрішнє становищ на Україні.

Решта, на чолі з Нач. від. Полков. БОЛДЕСКУЛЕМ - лише погоджувалися з склавшимся фактом, старалася персонально не виказувати не симпатій не антипатій і лише казала: "ну то трудно: розказ коменданта", а сміючися називала в той мент ЧАРНОЦЬКОГО "Паном Сотником," що цілком підтвержувало загальне іронічне становище до нього. У це була більшість ІІ від. П.Г.Ш.

З відіздом ЧАРНОЦЬКОГО на фронт я лехше|близче зішовся з ІІ відділом П.Г.Ш. і взяв під догляд залишившиєся тут, а головне кпт. ЕНДРЖЕЕВИЧА /тимч. Нач. розвід. бюро/, майора ШЕЦАЛЯ, ппор. МОНГІРДА, потім Нач. організ. видзялу ІІ від. ПГШ майора КЕШКОВСЬКОГО і поре ШМІГЕЛЬСЬКОГО, а також зав"язав більш тісні зноення персонально і через майого помішника пор. ОВСІЄВСЬКОГО - з дефензивою ПГШ., яка в цей ча почала подавати нам відомости про життя українських чинників в Відню і Берліні, зокрема про діяльність Порша, Сідоренко, Швеця, Макаренка і Вінниченка, що своєчасно мною докладалося Вам.

Отжеж при відсутності ЧАРНОЦЬКОГО вивів роді вже заключення, що ЧАРНОЦЬКИЙ, крім своєї надзвичайної централізації справи і ще мною ніколи не виданної халатности і сумбурности в роботі, своїм персональним честолюбієм дуже шкодив нам і нашої справі.

Персональна діяльність кпт. ЧАРНОЦЬКОГО. Вся його праця і відношення надзвичайно завжді були нещірі, а головне надзвичайно були проникнути підозрілостью. Кілько разів він виступав з такими плямючими відомостями, що у мене просто винікла думка, чи незаймається він просто про-

121

4

вокаціями і інсинуаціями з якого небудь приводу і під чію
небудь директиву. Правда, що це були побільшости звичайно дрі-
бниці, але були і більш крупні випадки, як наприклад, коли полк
УДОВИЧЕНКО приєднався до польської армії Генеральний Штаб не-
хотів затвердити подачу йому той допомоги, про котру просив
Генерал КРАЄВСЬКИЙ, лише тому, що у ЧАРНОЦЬКОГО були якісь
таємничі відомости, що УДОВИЧЕНКО прийшов, щоб „зпровокувати“
поляків. Для цього він вимогав щоб з польським старшиною, якій
відправлявся на фронт для перевірки цього іхав би я персональ-
но „бо більше він нікому в нашій місії не віривъ.“ Великого
труда мені стояло переконати його на згоду послати замість
мене пор. ОВСІЄВСЬКОГО. Як відомо повернувшись пор. ОВСІЄВСЬКИЙ,
польський пор. ФАРЕНГОЛЬЦ привели найкращі вражіння, а до того
наші люде сиділи босі і голодні. НЕ вірив кпт. ЧЕРНОЦЬКИЙ і про
існування армії ген. ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКО на тилах большеви-
ків, а перехопивши перший сидівшого довго в польській в'язни-
ці кур'ера від армії пор. МАКАРЕНКО - голосно роздуб це, як
свою персональну відміну.

Всі наші просьби про інформування нас, про повідомлення
організації ПГШ. і зокрема ІІ від. гальмувалися виключно ним.
І бажаючи всюди грати головну роль він персонально розповсюд-
жував середь старшин ПГШ про нас брехливі вищезгадані відомо-
сти, забороняючи давати нам, і мені зокрема, які - б то не бу-
ло відомости, минуючи його. В зношеннях з собою завжди вимаг-
гав папірці, які по кілька днів валялися нероздивленими, а
часто зовсім губилися.

Небезпека зношень

з большевиками.

В тойже час я вперше почув, як від ЧАРНОЦЬКОГО, такі від
старшини дефензиви пор. ЗВИШЕВСЬКОГО перші чуткі і виявлення
небезпеки зношень наших і нашої Місії, з українськими больше-
виками в Відню, котрі від себе нібито вже служать ціми відомо-
стями сходнім большевикам.

На це я дав відповідь, що це е абсолютна дурниця, через
те що колиб ми хтіли зношень з большевиками, то знайшли би
для цього дорогу через фронт, а кружна дорога через Відень для
цього зовсім зайва.

Одначасно я напірав на їх і казав, що занадто вони эле
поінформовани, коли хочьби в думках припускають можливість

122
113

нашої співраці, чи служби тим, хто на сторінках віденської "Бороти" голосив нам помсту і поставив поза законом.

Загалом це в Польській оборонній літературі дуже багато різних відомостей, але в страшному хаосі, а тому часто для них незрозуміли.

Робота під час відсутності ЧАРНОЦЬКОГО і під впливом успіхів української зброї, опінія о українцях в ПГШ. значно покращала.

Чарноцького. Під цей час я спромігся на виучення організації Польсько-го Ген. Штабу II відділу, що я подав Вам в докладі від 14 цього місяця Ч. 05616/Ш.

Нови читання в П.Г.Ш. Перші нові читання на нашу некористь в II від ПГШ. я зауважив в першій поговині, типич. Це був вплив відступу, бажання використати для себе росіян та козаків і передчування ускладнення майбутніх мирових переговорів з більшовиками.

Провідником цього був майор ПШЕЗДЕНЬКИЙ - шеф секц. евіденції, який не дуже ховав навіть те, що дуже був би радий зриву зв'язку з українцями. Лишень тримався все недвужначною і одвертою політикою марш. ПІЛСУДСЬКОГО, впливавшего особисто на Нач. Ген. Штабу Генерала РОЗВАГОВСЬКОГО і категорично вимагавшого найбільш шові повари до нас.

Кубанська справа Від цього настрою в II від. був просто пригноблений. Це дуже яскраво виявилось під час переведення Кубанської справи, де ПГШ, зва відповідних впливів зі сторони, цілком на один тиждень удержав Кубанську справу і потихеньку сміявся з Кубансько-Українського союзу.

На моє запитання п.к.р. МАТУШЕВСЬКОМУ, чому ПГШ. не поставив справу кубанців на той шлях, що і українців, він відповів: "Ми цього не зробимо!" - "Чому, хіба ми вас ошукали?" - "Ні, але зараз неможливо: Антанта, бачите, перешкоджає, внутрішня наша опінія теж."

Знову різниця поміж П.Г.Ш. і М. С. Військ. Одночасно я побачив ще раз велику різницю в відношенні до нас Військ. Міністерства і ПГШ. Військов. Міністерство устами кп.т. ПОЛИКЕВИЧА і багатьох інших, до Генерала СОСНОВСЬКОГО включно, на кожному кроці завжди підкреслювало, що вони непри яких і особно при тяжких сучасних обставинах нас не залишать. В ПГШ давали проте ясно зрозуміти що ми - українці їм обридли і що вони кожної хвилини б охотно привітали розрив з нами. Більше того: цілком ясно, давали зрозуміти, що ми їм непотрібні і на-

5.
віль зовсім зайві.

Доклад нашого Генштабу. На такій цікавості попав в II від П.Г.Ш. також відомий доклад Генерала СІНКЛЕРА і полков. КАПУСТЯНСЬКОГО в початку цього серпня. А також це цікаво було відко з попиткі полк. КАПУСТЯНСЬКОГО перебачити по цій справі з полк. МАТУШЕВСЬКИМ, коли останній просто ухилився від цього і направив полк. КАПУСТЯНСЬКОГО на відомого майора ПЖЕЗДЕЦЬКОГО і тогож капітана ЧАРНОЦЬКОГО.

Останні обидва перешкоджували нам в справі набору охотників в Галичині і Холмщині, а з сказаного вище доклада хотіли зробити претекст для зриву з українцями і в кожному разі перед всіма вищими військовими і невійськовими колами виставити його як спробу майбутньої української зради і підготовку для цього українцями для себе обґрунтування.

Розв. від II Штабу М.С.Військ. По деяким відомостям, неперевіреною але дуже можливим, тогож напрямку тримався Нач. II від М.С.Військ. полк. МЕДЗИНСЬКИЙ який відповідно оброблювався через П.Г.Ш. Наперекір своєму Начальнику стояв капт. ПОЛЯКЕВИЧ.

Єдинодумством МЕДЗИНСЬКОГО з групою ПЖЕЗДЕЦЬКОГО виявилось в яскраво підкресленому кілько разів полк. МАТУШЕВСЬКИМ їх бажання, щоби ми, і я зокрема, всі справи в Військ. Міфіс. вели через МЕДЗИНСЬКОГО, а не ПОЛЯКЕВИЧА.

Приїзд капт. Чарноцького і його. Вражіння його з подорожі по Україні. З приїздом до Варшави ЧАРНОЦЬКОГО, якого дуже нетерпляче очікували полк. МАТУШЕВСЬКИЙ і майор ПЖЕЗДЕЦЬКИЙ, для чого умисно гальмували справу погодження Кубанського питання і питання набору охотників з Галичини і Холмщини — скоро мені вказало що ЧАРНОЦЬКИЙ належить до цього тріумвірату і більш того є його душою.

З приятельських зовні, на підставі давнього мого знайомства, моїх балачок з ЧАРНОЦЬКИМ виявилось мені, що він приїхав з великим роззачаруванням в Українцях і особно від тієї "гідоті" що, мовляв, оточує все що носить на собі назву українського. Треба сказати, що я знаю і слідкую капт. ЧАРНОЦЬКОГО від 4 жовтня 1919 року — дня призначення мого бував. старшиною для доручень при Нач. Шт. Готовного Отамана.

Піймавши ЧАРНОЦЬКОГО на удочку його честолюбія тим, що "Україна буде це дуже велика, а його імені ніколи не забуде", я

1920

а також, що на Україні вироблені ордена-відзнаки, які ми несумлінно перший буде украшений він., я добився від нього багато одвертостей, з яких було відко його повне роззачарування в Отамані ПЕТЛЮРІ і його оточенню, при чому виражався він тонко, але не двузначно.

Роззачарування.

Інцидент.

Одн певний раз, коли по настоянню Генерала СІНКЛЕРА я добивався у нього відповіді на відомий доклад і сказав йому, що хай буде хоч частинна відповідь, про Хотмчаків і т.д. і додав, що це затримує Генерала СІНКЛЕРА і полк.КАПУСТЯНСЬКОГО, а скорость цієї відповіді є жадання самого ГОЛОВНОГО ОТАМАНА - КЛТ.ЧАРНОЦЬКИМ в загальному чисті і в повишеному тоні дав відповідь, що "лише по глупоті згадані вище особи можуть це вимагати так скоро." І горяче закінчив: "Да, зрозумійтеж нарешті це всі ви."

Я образився за згаданих осіб і за себе одночасно і дав відповідь ЧАРНОЦЬКОМУ, що це є неможливий спосіб виразу і трактування таких поважних людей, які не можуть бути глупіше від нього хочби тільки для того, що старше і поважніше від нього."

Він вибачився і зазначив, що я не зрозумів його слів. Це було своєчасно мною доложено Вам.

Старання позбавитися.

З цього часу починається игнорування ЧАРНОЦЬКИМ мене і старання позбавитися.

Потім я якось закинув йому, що кепський з нього особистий коли він умисно надає нам інформаційних звітів, які були обіцяни нам ще перед офензивою, вквітні, а також що такі відомости, як схема організації ППШ., приходить мені добиватися розвідчим шляхом, а не так відверто як це по відношенню до себе зробило М.С.Військ..

Новий закид про знешення з Віднем.

Клт.ЧАРНОЦЬКИМ закинув мені тоді, що всі відомости від нашої Місії попадають в Відень і до большевиків.

Я на це розсміявся і запитав його, що ж саме, які такі відомости могли у нас бути, що цікаво було б знати Відню. І жадної конкретної на то відповіді не одержав.

ЧАРНОЦЬКИМ довго мався. Потім якось він знову закинув мені, що Місія наша нібито повідомля Відню спис старшин Польського Генштабу, які ведуть політичні справи, і навіть такий докладний, що і з адресами.

Я назвав це простою інсинуацією, бо поперше цього ніколи не було, а подруге, віденням нема чого про це турбувати нас, так як спис старшин вивішаний в почікальні II відділу, а хто чим займається і де мешкає - скаже ім кожний жовнір з відділу.

На всі мої просьби дати докази цього для вияснення, я їх не одержав і досі, хочь і було багато обіцянок.

Клт. ЧАРНОЦЬКИЙ і видкот був дуже обтягорений моєю присутністю, послідовністю і настояннем в справах. Майор ПЖЕЗДЕНЦЬКИЙ і плк. МАТУШЕВСЬКИЙ на версту оббігали мене, коли зустрілися в Штабі і все направляли мене до ЧАРНОЦЬКОГО.

Випадок евакуації Випадок евакуації, а перед ним передача справ в П.Г.Ш. і припинення догляду над П.Г.Ш. догляду над П.Г.Ш. Випадок з плк. Бондаровським. Випадок тому відвіданню полк. БОНДАРОВСЬКИМ майора ПЖЕЗДЕНЦЬКОГО під час його перебування в Познанні, коли прибувши до нього по інформації від Генерала КУЛІНСЬКОГО, плк. БОНДАРОВСЬКИЙ почув грубе: "я нічого не знаю і жадних інформацій немаю" і лише пригроза повернутися до Генерала КУЛІНСЬКОГО примусила ПЖЕЗДЕНЦЬКОГО бути тасковим і дати докладні інформації про ситуацію на фронті, що він безумовно докладно завжди знав.

Після евакуації. Прибувши сюди з Познання я довгий час немав претексту Поводження на конференції в Мінську і в Варшаві.

Позавчора нарешті я був в Штабі; цілком випадково зустрінув кількох потрібних мені людей від яких довідався про правдивий хід мирових переговорів /подавав член делегації/ в Мінську, де большевики пропонували полякам погодження українського питання /*desinteressant*/ за аналогічне погодження ними Литовського питання і потім хід переговорів і обрання уряду Польського з Радою Оборони Держави і делегацією.

Об'єднання ендеків з соціалістами З них видно, що з зміни становища партії соціалістів в укр. питанню у них, хочь і з різних одправних точок, але найшлася спільна дорога і ціль з ендеками, а саме мир з большевиками на ґрунті паціфізму Білоруської і Української території. І що таким чином на ґрунті паціфізму утворився новий не вигідний для нас блок і справа наша стала на напрямок, як би це воно найскорше відірвалася від поляків, щоб необтяжорювати і без того тяжке їхнє становище. Про делегатів наших вирішено всяким способом

домогатися, щоб вони іхали не більше як експерти. Це було тогож

вечера, мною доложено Вам.

Крім того вчора мені сказали, не указуючи поки прізвищ, що в самому ПП від ППШ ведеться оприділення акція проти особи ОТАМАНА ПЕТЛЮРИ, яка заключається наразі в зборі так чи инакше хуліганських чи компромітуючих його документів. Одночасно поговарюють о аль"янсі Польщі і України, без Петлюри" з Браунгетем.

Справа Болбача— Цім пояснили мені надзвичайну зацікавленість в ППШ спра- чана. Болбача Отамана Болбача.

До цього могу додати, що про цю справу мене запитував не- ^{до Познаня} довго перед моім відіздом кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ, а перед тим я чув від сторонніх людей, що пані БОЛБАЧАН була у ЧАРНОЦЬКОГО і у дефе-

кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ роспитував мене, що я знаю про цю справу і чи цікавить вона мене персонально. Я дав відповідь, що справи цілком не знаю через те, що був цей час в польському полоні, а те що справа мене взагалі цікавить. Тоді кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ задав мені запитанне: "А чи правда це, що це ПЕТЛЮРА його на той світ спровадив." *Незнаю, відповів я. Тув, що Петлюра ніколи нікого судити не втручував.*

Бачучи що на цьому ґрунті він небагато довідається, ЧАРНОЦЬКИЙ запропонував мені, чи не хотів-би я перечитати листів БОЛБАЧАН до ПЕТЛЮРИ, на що я відповів: "З охотою." — Тоді він винув три листа, датовні січнем і лютим 1919 року, підписані наскільки я міг думати, чи самим БОЛБАЧАН, чи в кожному разі надзвичайно гарною підробкою, з орфографією і стилем, цілком підходячими от БОЛБАЧАНУ. Походження цих листів кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ обгортав таємницею, але на мою пропозицію дати мені іх до дому, згодився, під слово чести за таємницю, на одну добу. Я протримав іх умисно дві доби, зняв з них таємно копії, які сховав, а коли повертав то ЧАРНОЦЬКИЙ незробив мені жадної вимови і навпаки віднесся дуже спокійно, що мене звичайно здивовало. На мое припадкове запитанне, чи не пані БОЛБАЧАН іх йому принесла, ЧАРНОЦЬКИЙ підтвердив цей факт, а коли я запитав для якої це цілі, то ЧАРНОЦЬКИЙ відповів, що "це е таємниця велика." Більш по цьому у мене балачок не було, як і взагалі не було од часу моїй поїздки в Познань.

кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ моєю особою, як мені докладно відомо від польських старшин і тепер, цікавиться дуже.

act

7

Це все власне те, що я хотів докласти про ті етапи мо-
їй праці, які мені приходилося переходити приблизно від часу
зв'язаного з конференціями о військовій конвенції.

Заключення.

Не виносячи звідсі жадних висновків особисто, представ-
ляю це Вашому благоговірнню.

Цім докладом мав на меті чесно і сумлінно докласти Вам
те що уважав потрібним і лишень зі сфери фактів.

Від себе скажу лише одно, що по моїому безпристрасному
переконанню необхідно тримати самий пильний і неуклітний до-
гляд над ППШ. з лона котрого можуть виникнути ще великі несподі-
ванкї.

Зі свого боку робив що міг і совість маю чисту.

Ціль цього доклада головна слідуєча: Через те, що мені
наказано здати посаду старшині ВЕШЕНСЬКОМУ, якого політична
чесність для мене особисто під сумнівом - я йому здам ді та і
маїно, а роботу своєї совісті я можу здати лише тому, кому
вірю персонально, через що і представляю цей доклад Вам.

Що-ж торкається моїх агентів, які служили зі мною лише
тому, що вони чесні люди і люблять Україну, то їх передати
взагалі нікому неможу. Грошових агентів у мене ~~їх~~ немає і
ніколи не було, бо і грошей для цього не було.

С о т н и к

Смирнов

198

1/6